
GEZAMENLIJK MEMORANDUM HBO-RAAD EN OCENW: PRIJS PER STUDENT

Inleiding

In het overleg dat minister Hermans en dhr. Leijnse in het kader van de Voorjaarsnotabesluitvorming hebben gevoerd, is afgesproken dat OCenW en HBO-raad gezamenlijk een analyse zouden plegen van de ontwikkeling van de prijs per student in het HBO vanaf 1996. Doelstelling van dit overleg was dat op technisch niveau overeenstemming zou worden bereikt over de achterliggende “cijfers”. Eind juni is in een overleg tussen D.HBO, pDFEZ en D.HBO-raad in grote lijnen overeenstemming bereikt over de te hanteren cijfers en is besloten dit voor finale accordering voor te leggen aan de voorzitter van de HBO-raad, DGHW en D.FEZ. Bijgaand treft u de belangrijkste conclusies aan uit de uitgevoerde analyse.

De ontwikkeling van de prijs per student in het HBO

Achtergrond

Om de ontwikkeling van de prijs per student in de verschillende jaren te kunnen vergelijken, is ervoor gekozen om de prijzen in de verschillende jaren op het prijspeil van 1996 te zetten¹. Daarnaast is gekozen om een tweetal invalshoeken te hanteren:

- De prijs per student, inclusief de projectuitgaven;
- De prijs per student, exclusief de projectuitgaven.

Reden voor het onderscheid is dat ook de projectuitgaven weliswaar beschikbaar komen met als doel het hbo-onderwijs te ondersteunen/verbeteren, maar dat het hier veelal specifieke stimulansen betreft die een grillig verloop in de jaren kunnen vertonen, en voor het exploitatierisico van de hbo-instellingen minder van belang zijn.

Tenslotte zijn per invalshoek drie varianten doorgerekend:

- 1) prijs per student in prijspeil 1996;
- 2) prijs per student in prijspeil 1996, excl. de in de jaren beschikbaar gestelde middelen voor wijzigingen in het studentenvolume;
- 3) prijs per student in prijspeil 1996, waarbij buiten beschouwing gelaten de in de afgelopen jaren door het kabinet doorgevoerde bezuinigingstaakstellingen in de periode 1996-2005.

Achtergrond bij de tweede variant is dat, gelet op het budgetteringskarakter van het HBO-budget, in principe geen een op een relatie geldt tussen mutaties in studentenaantallen en mutaties in het beschikbare budget. In de tweede variant wordt aldus zichtbaar gemaakt hoe de prijs per student in het HBO zich zou hebben ontwikkeld, indien de gestegen studentenaantallen sinds 1996 niet zouden hebben geleid tot een bijstelling van het HBO-budget.

Achtergrond bij de derde variant is dat inzichtelijk wordt gemaakt wat de ontwikkeling van de prijs per student zou zijn indien wordt geabstraheerd van budgetverlagingen als gevolg van door het kabinet doorgevoerde taakstellingen op het hoger beroepsonderwijs (denk bijvoorbeeld aan: RA-taakstelling arbeidsproductiviteit en de taakstelling tweede/derde studies). Het betreft hier derhalve een fictieve prijs.

Door OCenW en de HBO-raad is na analyse van de cijfers gezamenlijk vastgesteld dat de uitkomsten van de variant prijs per student exclusief de projectuitgaven niet tot andere conclusies leiden dan hieronder geformuleerd, aangezien de projectuitgaven in de loop van de periode 1996-2005 een min of meer constant verloop vertonen. De aard van deze projectuitgaven is overigens wel verschoven van grotendeels incidentele (denk bijvoorbeeld aan de middelen in het kader van kwaliteit en studeerbaarheid in de periode 1996-1999) naar meer structurele uitgaven (denk bijvoorbeeld aan lectoren/kenniskringen). Ondermeer om redenen van inzichtelijkheid worden in het vervolg van dit memo in de gepresenteerde tabel alleen de uitkomsten gepresenteerd voor de prijs per student inclusief de projectuitgaven.

¹ Basis hiervoor vormen: studentenvolume conform Referentieraming 2001; Begrotingstanden conform 1e suppl wet 2001, aangevuld met actuele gegevens RB 2002.

Voor de correctie prijspeil 1996 is gebruik gemaakt van de feitelijk toegekende aanvullende posten in de achtereenvolgende jaren; in het bijzonder voor wat betreft de incidentele looncomponent is uitgegaan van de feitelijke toekenning (dus na aftrek van de bezuinigingstaakstellingen op deze post).

Bovendien is in de berekening van de prijs per student gecorrigeerd voor de feitelijke kortingen op de rijksbijdrage in het kader van de verhogingen van het (wettelijk) collegegeld. Het betreft hier immers een verschuiving van publieke naar private bijdragen die per saldo in principe neutraal uitwerkt voor de inkomsten van de hogescholen.

Conclusies

De ontwikkeling van de prijs per student (incl. projectuitgaven) is weergegeven in onderstaande tabel.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Prijs per student (prijsspeil 1996)	9,8	9,8	9,6	9,2	8,9	9,3	9,3	9,1	9,1	9,0
Prijs per student (prijsspeil 1996), excl. beschikbaar gestelde middelen voor wijzigingen in het studentenvolume	9,8	9,8	9,6	9,1	8,5	8,6	8,4	8,2	8,0	7,9
Prijs per student (prijsspeil 1996), waarbij buiten beschouwing gelaten de door het kabinet doorgevoerde bezuinigingstaakstellingen	9,8	9,8	9,6	9,3	9,0	9,5	9,6	9,5	9,4	9,4

Uit de hierboven gepresenteerde gegevens kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- 1) In de periode 1996-2000 daalt de prijs per student in het HBO van 9800,- naar 8900,-, een daling van fl. 900,-. De daling doet zich met name voor in het tijdvak 1998-2000, waarin de prijs met ca. fl. 700,- daalt. In 2001 stijgt de prijs ten opzichte van 2000 met fl. 400,-. Vanaf 2001 is in de meerjarencijfers tot 2005 sprake van een daling van de prijs met fl. 300,- ten opzichte van het niveau in 2001. Per saldo ligt de prijs per student in 2005 fl. 800,- onder het niveau van 1996.
- 2) In de periode 1996-1999 vertoont de ontwikkeling van de prijs per student inclusief en exclusief de mutaties studentenvolume een vrijwel identiek verloop. Aangezien de prijs per student in deze periode daalt, kan worden geconcludeerd dat de stijging van de studentenaantallen in deze periode niet/nauwelijks heeft geleid tot een opwaartse aanpassing van het macrobudget HBO. Vanaf het jaar 2000 zijn de hogere inzichten in de studentenaantallen ook financieel vertaald in een stijging van het HBO-budget, zodat de prijs per student niet verder daalt. Indien dit niet was gebeurd, was de prijs per student verder gedaald tot fl. 7900,- in het jaar 2005.
- 3) De derde reeks hierboven laat de ontwikkeling van de prijs per student zien indien wordt afgezien van de daling die wordt veroorzaakt door de door het kabinet doorgevoerde bezuinigingstaakstellingen. Los van deze taakstellingen daalt de prijs per student in de periode 1996-2000 met fl. 800,-. De daling doet zich met name voor in het tijdvak 1998-2000, waarin de prijs met ca. fl. 600,- daalt. Ten opzichte van 2000 is in de jaren vanaf 2001 sprake van een stijging van de fictieve prijs per student met ca. fl. 400,-. Per saldo daalt de fictieve prijs in 2005 ten opzichte van 1996 derhalve met fl. 400,-.

De HBO-raad heeft verzocht om in het gezamenlijke stuk ook te berekenen welke extra middelen aan het HBO-budget zouden moeten worden toegevoegd indien de prijs per student in de meerjarencijfers op het niveau van 1996 zou zijn gebleven.

Technisch is het verzoek van de HBO-raad hieronder nader uitgewerkt, zodat over de cijfers geen spraakverwarring ontstaat. OCenW wenst wel nadrukkelijk aan te geven deze doorrekening als een technische exercitie te beschouwen. De berekening is uitgevoerd zowel inclusief als exclusief beoogde bezuinigingen (in mln).

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Op basis van een constante prijs 1996:										
Tekort bij vaste prijs per student op het niveau van 1996		-11	-65	-174	-270	-155	-156	-204	-233	-243
Idem, waarbij buiten beschouwing gelaten de door het kabinet doorgevoerde bezuinigingstaakstellingen		-9	-59	-146	-222	-91	-68	-99	-122	-131

- Budgetten o.b.v. prijsspeil 1996. Bij vertaling van de budgetten naar prijsspeil 2001 dient rekening te worden gehouden met de jaarlijkse inflatiecijfers.